

Vega kommune

postkasse@vega.kommune.no

Deres ref.: 2022/72-2

Fauske, 05.10.2022

Dette brevet sendes på vegne av BirdLife avd. Nordland, Naturvernforbundet i Nordland og Norges Jeger- og Fiskerforbund i Nordland.

Uttalelse til tilleggsutredning – Kystplan Helgeland for Vega kommune

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Nordland er et samarbeidsnettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i Nordland fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. Medlemsmassen hos de tilsluttede organisasjonene er ca. 22 000 personer.

Vi viser til Vega kommunes høring av tilleggsutredning til Kystplan Helgeland for Vega kommune. Vi ble tilsendt høringen den 5.9.2022 og fristen ble satt til 30.9.2022. I brev datert 26.9.2022 fikk vi utsatt frist til 5.10.2022.

Bakgrunn

Det internasjonale selskapet *Instead Heritage* har gjennomført en tilleggsutredning til Kystplan Helgeland for Vega kommune. Bakgrunnen for dette er innsigelsene fra Riksantikvaren og Statsforvalteren i Nordland mot å legge oppdrettslokaliteter inn i verdensområdet, og manglende kunnskap om konsekvensene for verdensarvområdets «enestående universelle verdier».

Tilleggsutredningen består av flere rapporter og «omfatter en konsekvensutredning som tar for seg krav på internasjonalt nivå og arbeider på to plan: 1. en strategisk miljøvurdering av Kystplan Helgeland – Vega, og 2. en mer detaljert konsekvensutredning av de to individuelle akvakulturforslagene for Rørskjæran og Hysvær.»

Tilleggsutredningen konkluderer med at oppdrett ikke er forenlig med verdiene knyttet til verdensarven, selv med avbøtende tiltak. Det er ikke tilstrekkelig kunnskap om den samlede belastningen på det marine økosystemet som følge av flere anlegg innenfor verdensarvområdet og i buffersonen. Konsekvensene av oppdrett og ytterligere forringelse av verdensarvverdiene betraktes som uakseptable.

FNF Nordlands vurdering

FNF Nordland har, på vegne av flere frivillige organisasjoner (NGOer), vært engasjert i planprosessen med Kystplan Helgeland og vedtak om oppdrett i Vegaøyen verdensarvområde. Dette innebærer flere høringsinnspill i planprosessen og klager på enkeltvedtak fattet av sektormyndighetene. Nordland fylkeskommunes vedtak om midlertidig tillatelse til lokalitetsklarering ved Rørskjæran endte med at Nærings- og fiskeridepartementet ga et betinget ja, sitat: *«Nærings- og fiskeridepartementet har kommet til at klagen fra Riksantikvaren, Forum for natur og friluftsliv og ICOMOS Norge skal tas delvis til følge. Det gis medhold i den forstand at det ikke kan etableres akvakulturvirksomhet før ny kommunedelplan for kystsonen i Vega kommune er endelig vedtatt. I dette ligger det en forutsetning om at den endelige kommuneplanen ikke er til hinder for oppdrettsvirksomhet på lokaliteten.*

Departementet endrer samtidig Nordland fylkeskommunes vedtak 3. juli 2018. Mowi ASA får tidsbegrenset lokalitetsklarering forutsatt at etablering av oppdrett på lokaliteten ikke er i strid med ny kommunedelplan for kystsonen i Vega kommune.»

Det er en kompleks sak og her er en kortfattet versjon av den:

Nordland fylkeskommune v/Fylkesrådet vedtok den 3.7.2018 å gi en *midlertidig tillatelse* til lokalitetsklareringen for en begrenset biomasse på 3120 tonn MTB i 5 år ved lokaliteten Rørskjæran i Vegaøyen verdensarvområde. Det kom inn flere klager på vedtaket, blant annet fra FNF Nordland, og Fylkesrådets vedtak ble ikke effektivt på grunn av at det måtte tas stilling til klageres ønsker om oppsettende virkning. Klagen ble oversendt sektormyndighetene for behandling. Den 15.2.2019 vedtok Fylkesrådet å ikke gå inn for utsatt iverksettelse av vedtaket i påvente av klagesaksbehandlingen. - *En etablering av anlegget før klagesaken er avgjort vil gjøres for selskapets risiko*, heter det i saksutredningen.

FNF Nordland påklagde samtidig utslippstillatelsen gitt av Statsforvalteren 29.04.2016. Klagen ble oversendt Miljødirektoratet som avviste klagen fordi klagefristen var gått ut. Men Miljødirektoratet trakk likevel utslippstillatelsen i etterkant. Dette førte til at Fiskeridirektoratet region Nordland trakk tilbake lokaliteten fordi utslippstillatelsen var bortfalt. Miljødirektoratets vedtak ble senere omgjort av Klima- og miljødepartementet. Vedtaket i Klima og Miljødepartementet var etter FNF Nordlands vurdering i strid med de råd og krav UNESCO framsatte etter befaringen i Vegaøyene Verdensarvområde i 2017: *«Hvilke typer havbruk som eventuelt kunne tillates måtte avklares gjennom en konsekvensutredet prosess. Havbruk kan under ingen omstendigheter forringe verdiene i verdensarven»*, var konklusjonen fra UNESCO. Det er likevel bare klagen på utslippstillatelse som er avgjort av departementet. FNF Nordlands klage på Fylkesrådets vedtak om lokalitetsklarering er fortsatt ubehandlet.

Den 30.4.2020 omgjorde Fiskeridirektoratet tilbaketrekkingvedtaket av 17.4.2019 og Rørskjæran var på daværende tidspunkt en «aktiv lokalitet». Fiskeridirektoratets vedtak ble påklaget av Riksantikvaren, FNF Nordland med flere. I klagen ble det anmodet om å beslutte utsatt iverksettelse inntil klagebehandlingen er avgjort. Fiskeridirektoratet vurderte at hensynet til verdensarvverdiene i denne saken *«utgjør et særegent og tungtveiende forhold som taler for utsatt iverksettelse av fylkeskommunens vedtak»*. Fiskeridirektoratet besluttet derfor at Nordland fylkeskommunes vedtak av 3. juli 2018 ikke skal iverksettes før klagen er avgjort, jf. forvaltningsloven § 42.

Det er og har alltid vært, UNESCO og rådgivende organer som avgjør om verdensarvverdien er truet eller ikke. FNF Nordland har alltid ment at disse utredningene måtte være på plass før det det

eventuelt kunne gis tillatelser til oppdrett. Nå foreligger det en grundig tilleggsutredning som klart bekrefter at verdensarvverdiene trues og forringes av oppdrettsetableringer.

Vi mener at tilleggsutredningens konklusjon, råd og anbefalinger må følges opp av Vega kommune. Det kan derfor ikke legges til rette for oppdrett i Vegaøyen verdensarv. Kystplanen for Vega kommune må tilpasses og bringes i samsvar med dette, før innsigelsene fra Riksantikvaren og Statsforvalteren kan oppheves.

Konklusjon

Med bakgrunn i de tydelige konklusjonene og anbefalingene i tilleggsutredningen fra *Instead Heritage*, så kan ikke de foreslåtte lokalitetene *Rørskjæran* og *Hysvær* etableres. Vega kommune må nå følge de råd og anbefalinger som kommer frem av tilleggsutredningen, og behandle et nytt forslag til en kystsoneplan uten oppdrettsanlegg innenfor verdensarvområdet. Samtlige oppdrettstillatelser må oppheves og flyttes til andre steder utenfor verdensarvområdet.

Som et neste skritt må oppdrett i buffersonen konsekvensutredes for å klargjøre om dette er forenelig med bevaring av verdensarvverdiene. Vi mener verdensarvverdiene må forvaltes og overvåkes på en måte som imøtekommer samtlige råd og anbefalinger fra tilleggsutredningen. Det marine økosystemet er selve grunnpilaren for bosetning og natur- og kulturarvverdiene og må på ingen måte utsettes for negative påvirkninger fra oppdrettsanlegg.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv i Nordland

Jens Egil Pedersen
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator

Kopimottakere:

Riksantikvaren
Statsforvalteren i Nordland
Nordland fylkeskommune
Norges Naturvernforbund
BirdLife Norge
Norges Jeger- og Fiskerforbund